

Röster i Halland

Landskapsantologi av Sten Jacobsson och Anna Pia Åhslund

Studiehandledning av Anna Pia Åhslund

Hallandsförfattaren August Bondeson (1854 – 1906) tecknad av Severin Nilsson.

STUDIEHANDLEDNING

Röster i Halland

Antologi av Sten Jacobsson och Anna Pia Åhslund

En bok för alla 2004

Tema 1: Sägner, visor och folktro i Halland

Inte mycket av det som hände i gamla tiders Halland – före medeltiden – kom någonsin på pränt. Men Halland har en rik muntlig tradition av folktro, sägner och sånger, som i senare tid har dokumenterats. En flitig upptecknare av ”folkets visor” i slutet av 1800-talet var exempelvis den kände författaren August Bondeson från Vessige.

Läs följande avsnitt:

Talande stenar, s 13.

Petrus de Dacia: ”Till käraste systemn ...”, s 15.

Sägner och folktro, s 17.

Röster ur folkdjupet, s 26.

Att diskutera:

Runorna är Nordens äldsta skrivtecken. Från cirka 200 e. Kr. till cirka 1225 användes inga andra bokstäver. Runorna har alltså brukats i mer än tusen år. Det är längre tid än vi har använt vårt nuvarande alfabet.

En fin runsten finns inmurad i ytterväggen på Kvibille kyrka. Vilka tankar och känslor tror ni ligger bakom orden på Kvibillestenen? Hur föreställer ni er den tidens hallänningar? Vilka var Evi och Turgot? Och vem var Torlak, som Evi och Turgot hedrade med en egen runsten?

Brevet från Petrus de Dacia, skrivet år 1271 i ett kloster i det gamla Halmstad, till hans älskade Kristina, är ett märkligt dokument. Vad säger det om medeltidens livsstil? Petrus berättar om

resandets vedermödor, men också om sina starka känslor. Hans känslor för den unga kvinnan han skriver till är tätt sammanflätade med hans religiösa tro. Går denna form av kärlek att förstå för dagens människor?

Sägner berättar ofta något om hur man tänkte förr i världen, till exempel om egenheter i det omgivande landskapet. Vilken uppfattning får man om det halländska landskapet utifrån de sägner som presenteras i boken? Flera av sägnerna vittnar om den tid då strider pågick mellan svenskar och danskar i Halland. Det talas om den danske kung Frille och om snapphanar. Vad var de för figurer? Läs gärna mer om halländska sägner i *I drakslingornas land – sägner & folktro från Halland*, 2002.

Den halländska vistraditionen har varit och är fortsatt levande idag. Men olika visor sjungs i olika tider. Visan om ”Kungsbackagumman” från 1800-talet vittnar om en färgstark halländska, som var en ”kändis” på sin tid. Jämför hennes eftermäle med vad som skrivs om dagens ”kändisar”. Hade visorna en annan funktion på 1800-talet än de har idag?

Tema 2: Sandstrandens förvandlingar

Ett tema som dyker upp gång på gång i den halländska litteraturen är sandstranden. Författare på 1700- och 1800-talen såg den mest som ett plågoris. Medan dagens författare ofta upplever den som ett paradiset!

Läs följande avsnitt:

Förord, s 9.

Olof von Dalin: Visor, s 30.

Esaias Tegnér: Nordens sanddosa, s 48.

Selma Lagerlöf: En historia från Halland, s 69.

Albert Olsson: Gud hjälpe oss! s 139.

Ingegerd Stadener: Vid badstranden, s 136.

Ulf Lundell: Längs Skrea beach, s 227.

Carl-Johan Vallgren: Hemma på besök, 249.

Inger Edelfeldt: Incident i Tylösand, s 238.

Pamela Jaskoviak: Som bara du, s 252.

Att diskutera:

Vår gamle nationalskald Olof von Dalin beskriver sin hemtrakt i mellersta Halland som en sällsynt mager och dyster plats. Visan ”Kulna höst med regn och töcken” kom troligen till i samband med att Dalin återvände till Sverige efter en resa till Ludvig XV:s Paris år 1740.

På vägen hem till Stockholm sägs Dalin ha besökt sitt barndomshem i prästgården i Vinberg. Och man kan ju lätt föreställa sig att i jämförelse med barockens Paris med sina praktfulla parker – präglade av lummiga alléer, perfekta gräsmattor, tuktade häckar och porlande fontäner – framstod Dalins barndomslandskap som vilt, kalt och ociviliserat.

Karga ljungedar och sand- och klipptäckta havsstränder var definitivt inte på modet varken på 1700- eller 1800-talet. Det var den monumentala franska trädgården eller den grönskande

engelska landskapsparken som präglade stilidealet för vad man allmänt ansåg vara ”vacker natur”.

Om vi sedan tar ett skutt nästan hundra år framåt i tiden kan vi följa med biskop Esaias Tegnér på hans besök i Varberg år 1826. Han kom dit för att kurera sin sviktande hälsa, med bad och saltvattensdryck. Men i ett brev till sin vän Carl Gustaf von Brinkman klagar Tegnér bittert på det halländska landskapet. Vilken typ av landskap kan Tegnér tänkas ha uppskattat?

Det halländska landskapet har förstås inte bara dömts ut på rent estetiska grunder. Att Halland under tidigare sekler var ett magert landskap, där bönderna fick slita hårt för sitt dagliga bröd spelar också sin roll. Under medeltiden växte skogen ända ned till havet, men särskilt under 17- och första halvan av 1800-talen skövlades den halländska skogen på sitt gröna guld. Enorma ljunghedar och flygsand, som drev in från stränderna och begrävde bondens odlingar, blev resultatet.

Hur detta kunde upplevas har Albert Olsson – den skrivande folkskolläraren i Harplinge – uttrycksfullt beskrivit. I första delen av hans trilogi om 1600-talsbonden Tore Gudmarsson, skildrar han med stark inlevelse en sandstorm som drar fram över byn Haverdal. Hur speglar Albert Olsson förhållandet mellan människa och natur?

En ny syn på det halländska landskapet började så småningom växa fram. I takt med att man lärde sig binda sanden genom att plantera tallskog längs med stränderna och började använda nya gödningsmedel på åkrarna blev livsvillkoren bättre. Och när vardagen för allmogen inte längre framstod som lika eländig, började man också kunna se skönheten hos det halländska landskapet.

I konsten och litteraturen kan vi se en tydlig vändpunkt från en negativ till en mer positiv syn på det halländska landskapet vid tiden kring sekelskiftet 1900. Och när upptäckten väl var gjord gick förvandlingen snabbt mot den bild av ett soligt, idylliskt Sommar-Halland, som vi känner idag.

Hur badlivet kunde te sig i Halland på 1920-talet, har en Halmstadtjej som blev författare, Ingegerd Stadener, skildrat både träffsäkert och humoristiskt. I sin debutroman *Och ingen ser att min Daphne blommar* berättar Stadener om människorna i den charmiga småstaden Krokstad, som har starka likheter med Halmstad. Hennes fräscha tidsskildring av Krokstads havsbad ger tydliga associationer både till Tylösand och till Östra stranden i Halmstad en solig sommardag.

Ingegerd Stadeners bild från 1920-talet av en smått paradisk tillvaro på stranden känns nära vår egen tid. Men väldigt långt borta från de undergångsstämningar som präglade tidigare generationers bilder av halländskt landskap. Med en kärnfull aforism beskriver Walter Dickson – i sin bok *Mitt Halland* från 1953 – den snabba omvandlingen så här: "Halland var länge proletären bland Sveriges landskap. Nu är det närmast en nyrik."

När vi så kommer närmare vår egen tid blir synen på sandstranden som ett paradys fyllt av idel goda frukter allt mer accentuerad. Ulf Lundell – som skrivit om Halland inte bara i "Öppna landskap" – beskriver ett modernt folkhemsparadis med alla bekvämligheter, kiosker, butiker och praktiska trätrallor över sanddynerna, när hans alter ego tillsammans med en kompis vandrar längs "Skrea beach", utanför Falkenberg, i romanen *Kysse*, från 1981. Känner ni igen er i Lundells beskrivning av livet på sandstranden?

Carl-Johan Vallgren är en ung författare med rötter i Falkenberg. Men han är en globetrotter, vars romaner ofta utspelar sig i något fjärran europeiskt landskap, snarare än i ett halländskt. Men ibland glimtar uppväxten i Falkenberg fram i hans texter. I novellen "Hemma på besök" – ur novellsamlingen *Längta bort* från 1988 – möter vi både en självklar hemkänsla vid en blåsig havsstrand och en längtan bort från småstadens begränsningar.

Vallgren sätter fingret på den där dubbla känslan som den, som är uppvuxen nära havsstranden, ofta har. Naturen här är något

vardagligt, välbekant. Men mitt i det hemvana finns här ändå något särskilt. Det finns ett sug i Vallgrens beskrivning av de öppna havsvidderna, en äventyrlig fläkt i de salta kastbyarna, en frihetskänsla i att stå i hård blåst vid randen av världshavet Atlanten – även om man ”bara” befinner sig hemma på stranden i lilla Falkenberg.

En stockholmsförfattare på besök i Sommar-Halland, Inger Edelfeldt, beskriver i sin novell ”Incident i Tylösand” – hämtad ur *Riktig kärlek* från 2001 – en ung kvinnas upplevelse av stranden och den halländska kustnaturen. Inger Edelfeldt frammanar här en närmast klassisk paradisscen. Jämför hur hon beskriver sanden som ”silkeslen”, med hur Albert Olsson skriver om små, illvilliga, skarpkantade sandkorn! Hur kan två författare se så olika på ett enkelt naturfenomen?

Till sist Pamela Jaskoviaks dikt. Hur upplever ni hennes ”stranddikt”?

Läs vidare:

Walter Dickson: *Mitt Halland*, (1979).

Gunnar Brusewitz: *Folk och färder i Halland*, (2003).

Team 3: Halland och schartauanismen.

Henric Schartaus stränga ”rena” lära fick på 1800-talet starkt grepp om själarna i Hallands kyrkor, liksom på många andra ställen i södra och västra Sverige. Hos flera av de halländska författarna dyker temat upp.

Läs följande avsnitt:

Gustaf Ullman: En arbetare i vingården, s 101.

Py Sörman: Kyrkan vänder bakdelen till, s 132.

Att diskutera:

Kyrkoherde Alban framstår i Gustaf Ullmans skildring som en hård och krävande herde. Hur kan en själasörjare som ser sig som ”en rätt lärare” bli så blind, som kyrkoherde Alban, för sina församlingsmedlemmars mest grundläggande behov? Vilka tror ni är hans drivkrafter? Varför tror ni att pojken och kvinnan som kyrkoherden läxar upp i detta avsnitt fogar sig under hans dömande ord?

Vilken effekt får Py Sörmans beskrivning av kyrkan som vänder ”bakdelen” mot vägen, handelsboden och allt som rör sig i den lilla byn?

För en fyllig beskrivning schartauanismens olika uttryck, läs vidare i Oskar Hörmanders doktorsavhandling *Schartauanismen och samhället* från 1980. Det är en akademisk studie av de religiösa och politiska idéer som präglade schartauanismen på västkusten åren 1890–1933. Den är välskriven och tillgänglig även för en större läsekrets. Läs gärna även andra halländska författare som anknyter till Hallands schartauanska arv. I Astrid Petterssons författarskap är schartauanismen närvarande, t ex. i romanerna *Galoscherna* (1965) och *Osynligt slitstark* (1984). I Ingela Strandbergs roman, *Genom pärlporten* (1976), uppträder också schartauanismen som motiv.

Tema 4: Folkrörelserna och halländskt arbetsliv

Den traditionella näringen i Halland är lantbruket. Fiske och stenhuggeri är andra näringsgrenar med gamla anor. Men här fanns också redan på 1800-talet en av landets största fabriker, jute-fabriken i Oskarström. Fackföreningar, nykterhetsrörelse och andra nya politiska rörelser följde i industrialismens spår.

Läs följande avsnitt:

Pehr Osbeck: Iakttagelser från Laholms prosteri 1796, s 37.

Kata Dahlström: På agitation i Halland, s 76.

Dan Andersson: Bygg tempel för nykterhet! s 110.

Artur Stehr: Smeden, s 113.

A. J. Smålan: Bland elva nationer i en svensk fabrik, s 117.

Artur Karlsson: Röster på torget, s 127.

Gull Mjöbring: Mjölbingen är tom, s 188.

Sten Jacobsson: Ett stenhuggeri: en dikt om tiden och arbetet, s 230.

Att diskutera:

Vilken bild får man av livet på landet i Laholmstrakten år 1796 i Pehr Osbecks betraktelse? Bondebefolkningens liv verkar strävsamt, men ändå väl försörjt ifråga om mat, dryck, kläder och social gemenskap. Jämför med A. J. Smålans bild av fabriksarbetarlivet ungefär hundra år senare, på jutefabriken i Oskarström kring sekelskiftet 1900. De materiella villkoren ser helt olika ut, trots samhällsutveckling och framsteg. Hur kan det komma sig?

Såväl Kata Dahlström som Dan Andersson rapporterar om en kringresande verksamhet, under spartanska förhållanden, för att bygga upp folkrörelser som socialdemokratin respektive nykterhetsrörelsen. Det här skedde för snart hundra år sedan. Fundera över vad som har hänt med respektive rörelse sedan början av 1900-talet. Vad skulle Kata Dahlström och Dan Andersson tyckt om ”sina” respektive rörelser som de ser ut idag?

Artur Karlsson skildrar i sitt bidrag stämningarna på torget i Halmstad 1931 strax innan de s k brädgårdskravallerna bröt ut. Vad vet ni om denna tid i historien? Kan man jämföra de oroligheter som detta år ägde rum i Ådalen med sammanstötningarna i Halmstad?

Läs vidare:

Erik Montell: *Halländsk historia*, (1983).

Historien och framtiden i Halland, Varbergs Museums Årsbok 1999–2000. (Uppsatser om bl a Pehr Osbeck, om badliv i Varberg och om folkrörelser kring 1900.).

Lennart Hildingsson: *Pionjärtid*. En bok om arbetarrörelsen i Hylte, (1989).

Tema 5: Halmstad som idyll och anti-idyll

Halmstadbor har länge varit stolta över författare som Fredrik Ström och Ernst Wigforss, men varför inte lyfta fram några kvinnliga författare som skrivit kärleksfullt, om än inte okritiskt, om Halmstad. Alltså – tre damer med hjärtat i Halmstad – Klara Johanson, Elsa Grave och Sonja Åkesson.

Läs följande avsnitt:

Klara Johanson: Det är med mina ögon Halmstad ska ses, s 87.

Elsa Grave: Vägen till Blomstervången, s 157.

Mödrar som vargar, s 162.

Sonja Åkesson: Två kärlekspek till floden Nissan, 182.

Att diskutera:

Medan litteraturkritikern Klara Johanson porträtterar Halmstad som en ganska okomplicerad småstadsidyll är lyrikern Elsa Graves förhållande till idyllen är tveeggat och ironiskt. Hennes dikter och dramer tar ofta avstamp i en trädgård, men hos henne är idyllen granne med miljöförstöring och förintelse.

Poeten Sonja Åkesson flyttade till Halmstad mot slutet av sitt liv. I Bengt Martins bok om henne, som fått titeln *Sonja Åkesson* (1984), och som utgavs sju år efter hennes död, kan vi bland annat läsa om hennes år i Halmstad. Hur ser hennes förhållande till småstaden ut att döma av hennes dikter? Hur ser ni själva på livet i en mindre stad? Är det idylliskt eller instängt och trist? Eller kanske både och?

Läs vidare:

Elsa Grave: *Dikter* (2004)

Sonja Åkesson: *Sonja Åkessons dikter*, (1999). I Ulrika Knutsons bok *Kvinnor på gränsen till genombrott* (2004) finns ett kapitel om Klara Johanson. I *Kvinnornas litteraturhistoria, del 2* finns en uppsats om Elsa Grave, skriven av Jenny Ljunghill. *Nordisk*

kvinnolitteraturhistoria, band 4, skriver Eva Lilja om Sonja Åkesons författarskap.

Lars Grimbeck: *Galgberget: om människor och miljöer i Halmstad* (1997).

Tema 6: Flanörer i Falkenberg

Falkenberg har som charmig småstad med sin närhet till havsbad, laxfiske och lantlig ro, dragit till sig förtjusta besökare sedan långt tillbaka. Från de bofastas perspektiv ter sig staden dock mer mångfasetterad.

Läs följande avsnitt:

W. M. Wilkinson: Falkenberg och Ätran – den bästa fiskeplatsen i Europa, s 52.

Ulf Lundell: Längs Skrea beach, s 227.

Erik Lundberg: Nu var det 1930, s 176.

Carl Johan Vallgren: Hemma på besök, s 249.

Att diskutera:

Jämför de fyra olika perspektiven vi får på Falkenberg i de ovanstående fyra texterna. Inte bara tidsperspektiven skiljer sig åt, också känslorna som väcks för staden. De två första texterna är skrivna av tillfälliga besökare, medan de två senare skribenterna båda är uppvuxna i Falkenberg.

Lustigt nog är Vallgrens och Lundbergs texter skrivna vid ungefär samma tidpunkt, kring 1988, men de har mycket olika perspektiv. Vallgren, född 1964, skriver känslostarkt om sitt eget nu, om det individualistiska 80-talet, som han själv kallar ”egoismens tidevarv”. Lundberg, född 1923, har däremot 50 års perspektiv på den tid han skriver om. Han vill skildra ett Falkenberg ”innan grävskopor och rivningsraseri fått härja och söndra”, på 1930-talet. Hur märker man att det är författare i vitt skilda åldrar som skildrar Falkenberg? Varför ser de så olika på sin stad?

Tema 7: Gammalt och nytt i Varberg

Sedan mycket länge är Varberg känd som kurort och i antologin vittnar flera kända författare om sina upplevelser av badens och hälsokurernas Varberg. Men staden har fler sidor.

Läs följande avsnitt:

Esaias Tegnér: Nordens sanddosa, s 48.

Gustaf Fröding: Småprat från Halland, s 80.

Carl Erland Andersson: Stubintråd kring hjärtat, s 233.

Att diskutera:

Carl Erland Andersson skriver till skillnad från de båda äldre författarna om ett modernt Varberg. Vad får vi möta i Anderssons text som inte alls finns med i Tegnér's och Fröding's beskrivningar? Hur upplever ni personerna i Anderssons text?

Tema 8: Barndom och ungdom i Halland

Att växa upp i ett lantligt Halland ger ofta en stark känsla av samhörighet med den omgivande naturen.

Läs följande avsnitt:

Ingvar Wahlén: Vägen från Lergården, s 179.

Ingemar Lundberg: Ensamheten och stillheten, s 185.

Roland Andréasson: Samreal, 50-tal, s 207.

Anita Eklund Lykull: Hårda bud i Prinsbacka, s 218.

Ingela Strandberg. Fast naknare nu, s 221.

Att diskutera:

Var finns tryggheten och känslan av tillhörighet för de barn/ungdomar som skildras i ovanstående texter? För Klas i Ingvar Wahléns berättelse är svaret ganska självklart. Han vill slippa lämnas bort till fosterhem, eftersom han känner sig trygg och uppskattad i morfars sällskap hemma på Lergården.

Den unge studenten Anush i Ingemar Lundbergs berättelse finner en tillflykt i en natur som inte så många brukar uppskatta – myren. Vad är det som Anush tycker om i detta karga landskap? Vad är det som skrämmer honom?

Roland Andréasson skildrar i sin dikt på ett lekfullt sätt 50-talets pluggskola. Vad är det som drar den unge realskolepojken blickar bort från skoluppgifterna mot andra världar?

Anita Eklund Lykull skildrar en modern ung flicka i en mindre stad, Prinsbacka. Hur ser Nella på sin miljö? Hur är hennes förhållande till mamman? Jämför med Klas förhållande till morfadern i Ingvar Wahléns text. Tvingas ungdomar idag ta mer ansvar i förhållande till vuxenvärlden än de gjorde förr?

Ingela Strandbergs dikt tar sin utgångspunkt i en starkt sinnlig upplevelse vid betraktandet av en komage upphängd på en spik i en tom lada. Hon associerar tillbaka till femåringens upplevelse av tillvaron, ”jag var inte rädd”, skriver hon. Diskutera hur barnets

paradoxala känsla av trygghet kan uppstå mitt i en värld där liv och död ständigt står på spel. Läs vidare i *Nordisk kvinnolitteraturhistoria*, band 4, där Lena Malmberg skriver mer om Ingela Strandbergs författarskap.

Tema 9: Lantliga perspektiv

Det genuint halländska kommer ofta från byarna i inlandet. Vad vore vår litteratur utan August Bondesons Vessige, Fredrik Ströms Simlångsdalen, Ernst Wigforss Breared eller Albert Olssons och Alf Ahlbergs Harplinge?

Läs följande avsnitt:

August Bondeson: Brev från Amerikat! s 65.

Fredrik Ström: Simlången, s 91.

Ernst Wigforss: Landsmålsomrar, s 97.

Sigfrid Lindström: Slättens vinter, s 120.

Alf Ahlberg: Halländsk prästgård kring sekelskiftet, s 121.

Albert Olsson: Gud hjälpe oss! s 139.

Astrid Pettersson: Vårbäck, s 142.

Frithiof Bengtsson: Kaxar och laxar, s 164.

Att diskutera:

Vad skiljer de olika författarnas bilder av livet i ett lantligt Halland?
Vad förenar dem?

Läs vidare:

Mats Bramstång: *Sällsamheter i Halland*, 1977.

Håkan Bengtsson: *Konfrontation och försoning*, 1992. En doktorsavhandling om Fredrik Ström.

Torpare i Halland, red. Frithiof Bengtsson, 1982.

Vårt århundrade i Halland, hallänningar berättar, red. Frithiof Bengtsson, 1986.

Tema 10: Poeternas Halland

Poesin och visan har alltid haft en stark ställning i Halland. Och landskapet har skildrats på tusen olika vis av sina besjungare.

Läs följande avsnitt:

Carl Snoilsky: Vågbrytaren, s 58.

Fredrik Vetterlund: Västerhavet ler, s 84.

Erik Lindegren: Två dikter – två bilder, s 146.

Elsa Grave: Mödrar som vargar, s 162.

Bengt Anderberg: Vid Ätran, 30-talet, s 171.

Göran Palm: En halländsk vintersaga, s 193.

Alf Hambe: Visor från Hambeland, s 196.

Göran Sonnevi: Klangernas bok, s 209.

Tobias Berggren: Två dikter, s 215.

Ingela Strandberg: Fast naknare nu, s 221.

Catharina Rysten: Tusen år i min sekund, s 236.

Susanne Sörensen: Kärnkraft, s 244.

Pamela Jaskoviak: Som bara du, s 252.

Att diskutera:

Carl Snoilsky mediterar i sin dikt över de grå jättestenarna i vågbrytaren i Varbergs hamn. De har fyllt andra uppgifter tidigare under historiens lopp. Vilka?

Fredrik Vetterlund skriver romantiskt om kustens natur. Håller hans dikt idag? Känner ni igen er?

Erik Lindegren skriver dikt till Halmstadgruppens konstbilder. Tycker ni att hans dikter tillför upplevelsen av bilderna något?

Elsa Graves dikt gestaltar en mors upplevelse av otillräcklighet. Vilka känslor väcker hennes liknelse mellan mor och varg?

Bengt Anderbergs dikt är en meditation vid Ätrans strand. Vilka tankar väcker den hos er?

Göran Palm diktar på blankvers om en hallänning som emigrerar till USA. Hur gestaltas emigrantens förhållande till hembygden? Känner ni till andra emigrantöden?

Alf Hambe skapar en egen fantasivärld i sina visor. Hur upplever ni den världen?

Göran Sonnevis dikt handlar om ett besök på sjukhuset i Halmstad. Hur upplever ni dikten?

Tobias Berggren skriver sinnligt om en kanotfärd på Suseån. Vilka associationer väcker dikten?

Catharina Rystens dikt verkar utspela sig vid havet, i strandkanten. Känner ni igen er? Vilka tankar ger dikten?

Susanne Sörensen liknar underfundigt och lite skrämmande familjeliv med ett kärnkraftverk. Fungerar det?

Pamela Jaskoviaks dikt utspelar sig på sandstranden. Vilka associationer väcker den?

Tema 11: Brott och straff i Halland

Kriminalromaner har blivit en våldsamt populär genre under det senaste decenniet. I vår antologi har vi fått med inte mindre än tre nu levande spänningsförfattare som har valt att använda olika delar av Halland som miljö för sina verk.

Björn Hellberg skriver om en gemytlig sydhalländsk småstad – gissa vilken! – Laholm förstås. Ingrid Kampås håller till ute på landsbygden utanför Varberg. Och till sist Marianne Berglund har valt den mest storstadsaktiga miljö man kan hitta i vårt landskap – Halmstad!

Läs följande avsnitt:

Björn Hellberg: Kommissarie Wall sneddar över torget, s 225.

Ingrid Kampås: Larmet går, s 242.

Marianne Berglund: Mannen på filmen, s 246.

Att diskutera:

Vad betyder miljön för spänningen i en deckare? Vilka fördelar/nackdelar finns med att låta handlingen utspela sig i ett mindre samhälle, där ”alla känner alla”? Vilka fördelar/nackdelar finns då storstaden är deckarens miljö?

Läs vidare:

Lars Grimbeck: *Brott och straff i Halland* (1992)